

Salvarea Nistrului, o problemă de securitate națională și regională

Fluviul Nistru asigură gratis cu apă potabilă circa opt milioane de cetățeni ucraineni și moldoveni, întreținând viața și echilibrul ecologic pe un teritoriu de peste 72 de mii de km pătrați. Metaforic vorbind, Nistrul e o fântână orizontală de 1362 de km, care își poartă apele din munții Carpați până la Marea Neagră. Deși bogățiile naturale și spirituale din ținuturile străbătute de Nistru au contribuit enorm ca zonele riverane să se dezvolte, iar comunitățile locale să prospere, nu putem spune că unul dintre cele mai frumoase fluvii din Europa a fost prețuit la justa valoare și că a fost apărat de proiecte grandomane, antiecologice și distructive.

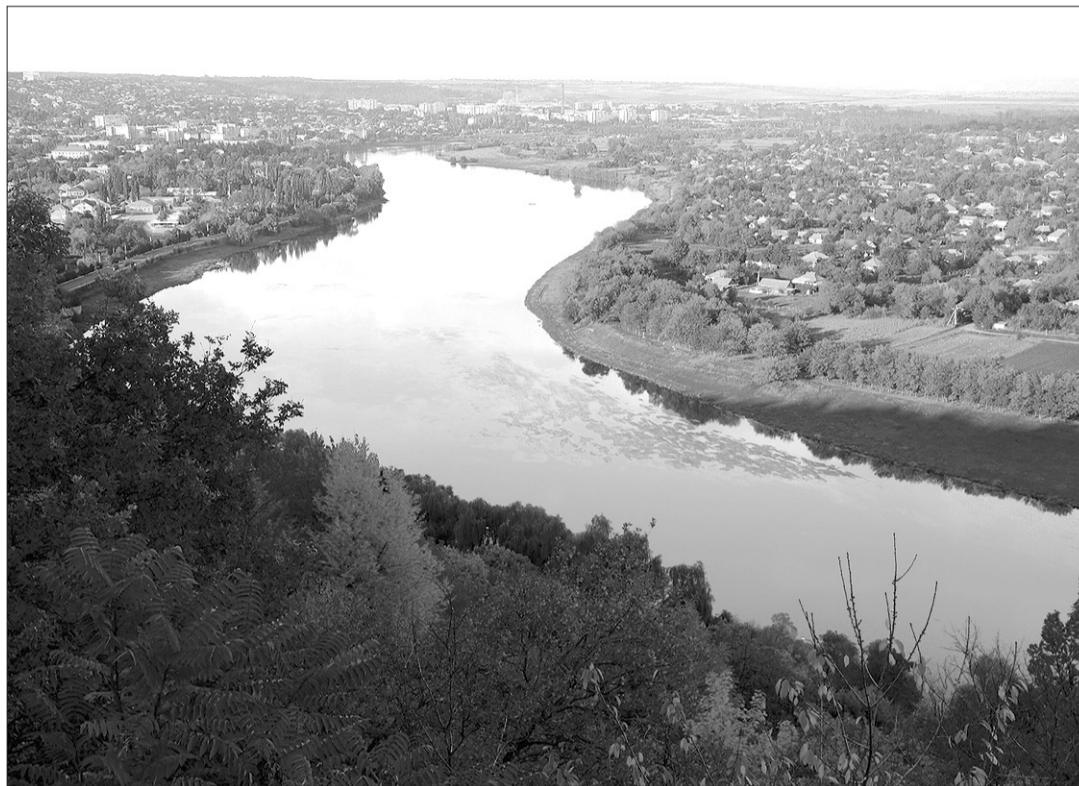
Alecu RENIȚĂ

În perioada de ocupație sovietică, atât în Ucraina apuseană, cât și în RSSM, în bazinul hidrografic al Nistrului au fost construite o sumedenie de întreprinderi gigantomane, care au afectat grav calitatea apei, ihtiofauna, biodiversitatea și debitul natural al fluviului.

Cea mai distrugătoare lovitură asupra Nistrului a fost aplicată de proiectul energetic din anii '80 ai secolului trecut, când s-au construit barajele de la Novodnestrovsk și, mai apoi, Nahoreny, plus uriașul lac artificial de acumulare prin pompaj de pe platoul situat în apropiere de frontiera ucraineană cu R. Moldova.

Pare de necrezut, dar ca să producă energie la capacitatea prevăzută, proiectul tehnic elaborat la Moscova avea nevoie de mai multă apă decât putea să adune Nistrul timp de un an. În consecință, în anul 1981, după darea în exploatare a barajului de la Novodnestrovsk în prima fază, debitul natural a scăzut catastrofal, lăsând prizele de apă ale Chișinăului și Odesei în afara liniei critice. Zeci de mii de nistreni și ecologiști, de la Lvov, Ternopol, Ivano-Francovsk, Soroca, Râbnița, Chișinău, Tiraspol, Odesa, au protestat în anii '87-89 și au cerut lui Gorbaciov și Râjcov să stopeze proiectul energetic care distrugea Nistrul și lipsa de apă potabilă milioane de oameni. Savanții onești de la centru au adus conducerii Uniunii Sovietice suficiente argumente că Nistrul nu are atâta apă cât va cere complexul energetic de la Novodnestrovsk, iar a construi mai multe baraje pentru a acumula cantitatea necesară de apă echivalează cu dispariția fluviului și cu transformarea lui într-un lanț de lacuri și cascade care se vor înnămoli și vor provoca un dezastru ecologic în regiune. Atunci, Moscova a reacționat și a făcut un pas înapoi: finanțarea a încetat și proiectul a fost conservat. Apoi imperiul sovietic s-a prăbușit, iar ecologiștii moldoveni și ucraineni au considerat că nimeni și niciodată nu va mai reanima un proiect falimentar, care ștergea Nistrul de pe hărțile lumii.

...Dar prostia și lăcomia omenească par inepuizabile,

indiferent de timpuri și regimuri. După aproape patru decenii de la construcția barajului de la Novodnestrovsk, Nistrul a suportat pierderi uriașe fără să provoace mari îngrijorări la Kiev sau Chișinău. În aval de Naslavcea, pe o distanță de aproape 700 de km, debitul fluviului s-a înjumătățit, iar ecosistemele nistrene au degradat până la faza inadmisibilă, când își pierd capacitatea naturală de purificare a cursului de apă și de păstrare a biodiversității. Procesul eutrofizării, caracteristic mlaștinilor și zonelor umede, a cuprins întreaga albie a fluviului, de la izvoare până la liman. Pe timpuri, Nistrul aducea anual pe teritoriul R. Moldova 10-11 km cubi de apă și două viituri în primăvară și toamnă, în prezent, cu mare greu se adună 5-6 km cubi, fără nici o viitură.

Starea actuală a Nistrului e una foarte apropiată de o catastrofă ecologică. Vocile răzlete și singulare ale ecologiștilor au răsunat în pustiu, fără să neliniștească autoritățile și comunitățile riverane. În loc să se facă demersuri insistente din partea Chișinăului și Kievului către Uniunea Europeană de a susține financiar și cu experți internaționali elaborarea unui studiu complex de refacere ecologică a Nistrului și de administrare bazinieră, în comun, observăm tendințe deosebit de periculoase, când un grup foarte restrâns de oligarhi ucraineni încearcă

să stoarcă profituri uriașe, private, prin distrugerea definitivă a fluviului, prin construirea a șase baraje noi, hidroenergetice, de lângă Hotin și până la Halici. Dincolo de încălcarea brutală a legislației ucrainene (barajele ar urma să fie ridicate în arealul a patru Parcuri Naționale), oligarhi din statul vecin, pentru a evita un conflict internațional, fac presiuni din umbră asupra conducerii R. Moldova de a semna condiționat Acordul de funcționare a complexului hidroelectric nistrean, un acord prin care moldovenii ar fi nevoiți să concesioneze pe mulți ani înainte drepturile asupra barajului de la Naslavcea, a lacului de acumulare și a terenurilor adiacente. În plus, autoritățile moldovene nu stabilesc clar în proiectul de Acord monitorizarea în comun a volumului de apă (150-270 m cubi/secundă), care va intra neîntrerupt pe teritoriul R. Moldova. Ele nu fac nici o referință la responsabilitățile concrete în caz de reducere forțată a cantității de apă și nu spun care vor fi despăgubirile pentru prejudiciile aduse Nistrului din cauza lipsei de apă necesară pentru menținerea fluviului pe teritoriul moldovenesc. Mai mult decât ciudat pare faptul că R. Moldova nu cere în proiectul de Acord, evaluarea internațională a impactului de mediu asupra Nistrului pentru cele șase baraje noi și nu solicită o dezbatere publică moldo-ucrai-

neană-europeană a modului de administrare și de funcționare a Complexului hidroelectric nistrean.

De una singură, conducerea R. Moldova nu va reuși să aibă un Acord bilateral favorabil Nistrului și să convingă oligarhi ucraineni să renunțe la proiectul criminal de a

construi cele șase baraje noi. Conducerea R. Moldova are nevoie de ajutorul instituțiilor europene, de solidaritatea comunităților riverane și de un front comun al ecologiștilor ucraineni și moldoveni. Doar transformând problema protejării ecologice a Nistrului în una regională, europeană și globală, avem șanse să potolim lăcomia dezgustătoare a clanurilor mafioate de a distruge râul care asigură cu apă potabilă peste opt milioane de oameni din Ucraina și R. Moldova. Este mai mult decât evident că degradarea sau secarea acestei fântâni orizontale, ar genera o catastrofă umanitară continentală greu de imaginat, care ar arunca pe drumuri milioane de cetățeni moldoveni și ucraineni.

Anul 2019 va fi un an al bățăliilor cumplite pentru salvarea Nistrului, pentru salvarea noastră. Nu fi indiferent! Vocea ta contează cel mai mult pentru ca apa noastră cea de toate zilele să fie veșnică împreună cu cel care ne-o aduce de milenii – Nistrul nostru cel scump și drag.

P.S.: La cererile insistente și presiunile neîntrerupte din

partea ecologiștilor din R. Moldova și Ucraina, a instituțiilor europene și mondiale, pe durata anului 2018 a fost creată și a început să funcționeze Comisia moldo-ucraineană privind utilizarea stabilă și protecția bazinului râului Nistru. Se creează pentru prima dată, după prăbușirea Uniunii Sovietice, premise în favoarea administrării în comun, conform standardelor europene, a bazinului hidrografic al Nistrului de la izvoare până la liman. Cel mai important pas în anul 2019, pe care ar trebui să-l facă ecologiștii și Comisia, ține de a convinge Kievul să renunțe oficial la construcția celor șase baraje pe Nistru și să garanteze prin lege un volum neîntrerupt de apă, la intrare pe teritoriul R. Moldova, de 150-270 de metri cubi pe secundă. Atingerea acestor două obiective de bază ar fi posibile doar prin mobilizarea generală a tuturor locuitorilor din bazinul hidrografic al Nistrului (peste opt milioane de nistreni) și a ecologiștilor din R. Moldova, Ucraina și Europa. Să fim cu ochii pe Nistru și în anul 2019! Implică-te!

A.R. (P)

Managementul integrat al resurselor de apă în Republica Moldova – pentru o dezvoltare durabilă și populație sănătoasă

AUSTRIAN DEVELOPMENT AGENCY

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC
Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare

Articol publicat în cadrul proiectului „Managementul integrat al resurselor de apă în Republica Moldova – pentru o dezvoltare durabilă și populație sănătoasă” realizat de Mișcarea Ecologistă din Moldova, în cadrul Programului de Suport (granturi) destinate ONG-urilor de mediu în domeniul managementului integrat al resurselor de apă, administrat de Agenția „Apele Moldovei”, ca parte a Proiectului „Consolidarea cadrului instituțional în sectorul de apă și sanitație din Republica Moldova (Faza 01)”, finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) și Agenția Austriacă pentru Dezvoltare (ADA).